

Н.М. ШИЯН, С.Л. МОСЯКІН, М.М. ФЕДОРОНЧУК

Інститут ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України
вул. Терещенківська, 2, м. Київ-1, МПС-1, 01601, Україна

**ТИПІФІКАЦІЯ ТАКСОНІВ РОДИНИ
ASTERACEAE ФЛОРИ УКРАЇНИ: РОДИ
TARAXACUM WIGG. і *TRAGOPOGON* L.**

Ключові слова: тип виду, голотип, лектотип, неотип, ізотип, паратип, *Taraxacum*, *Tragopogon*, гербарій, *KW*, *CWU*, *LE*, *B-W*

У цій публікації з типіфікації видів родини *Asteraceae* (роди *Taraxacum* Wigg. і *Tragopogon* L.), описаних із території України, викладені результати проведеної нами роботи в гербарних колекціях України (*KW*, *CWU*, *LW*, *LWS*, *UU*, *CHER* та ін.), Польщі (*KRA*, *KRAM*) та Росії (*LE*), а також вивчення доступних через Інтернет дигіталізованих колекцій, як, наприклад, гербарій К.-Л. Вільденова в Берліні (*B-W*). Для кожного згаданого виду наведено базиснім, основну синоніміку, інформацію про номенклатурний тип за протологом, процитовано дані етикетки(ок) типового зразка та іншого автентичного матеріалу, зазначено категорію кожного згаданого в роботі зразка, його номер (якщо такий є) та місце зберігання (акронім відповідного гербарію).

***TARAXACUM* Wigg.**

1. *Taraxacum bachczisaraicum* Tzvelev, 1986, *Новости сист. высш. раст.* **23**: 258; Цвелев, 1989, *Фл. европ. ч. СССР* **8**: 83.

За протологом: «Tauria, in viciniis urb. Bachczisaraj prope Czufut-Kale, ad viam, 20 V 1984, N 759, N. Tzvelev, D. Geltman, N. Medvedeva, G. Mustafina (*LE*). — Крым,

окр. Бахчисарая, близ Чуфут-Кале, у дороги. 20 V 1984, N 759, Н.Н. Цвелев, Д.В. Гельтман, Н.А. Медведева, Т.В. Мустафина (*LE*).

Тип: «Крым, окр. Бахчисарая, близ Чуфут-Кале, у дороги, 20 V 1984, N 759, Н.Н. Цвелев, Д.В. Гельтман, Н.А. Медведева, Т.В. Мустафина» (*LE* s.n. — holotypus).

2. *Taraxacum erythrospermum* Andr. ex Besser, 1822, Enum. Pl. Volhyn.: 75; Шишк., 1964, Фл. СССР **29**: 498; Котов, 1965, Фл. УРСР **12**: 285; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР **8**: 108; Richards, Sell, 1976, Fl. Europ. **4**: 338.

За протоологом: «In Volhynia et Podolia frequens».

Тип: «*Taraxacum erythrospermum* Andr. In Podolia australis et Volhynia frequens» (*LE* s.n. — lectotypus, N. Shiyan et al., hic designatus).

Примітка: В колекції Бессера папка з цим видом відсутня, тому за лектотип ми приймаємо гербарний зразок, який зберігається в гербарії *LE*.

3. *Taraxacum hybernum* Steven, 1856, Bull. Soc. Nat. Moscou, **29**, 4: 410; Шишк., 1964, Фл. СССР **29**: 530; Котов, 1965, Фл. УРСР **12**: 278; Richards, Sell, 1976, Fl. Europ. **4**: 335; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР **8**: 112.

За протоологом: «Circa Nikitam, Novembri et Decembri florens».

Тип: Не виявлений. Імовірно, зберігається в гербарії *H*.

4. *Taraxacum hypanicum* Tzvelev, 1986, Новости сист. высш. раст. **23**: 256; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР **8**: 81.

За протоологом: «Prov. Nikolajev, ripa sinistra fl. Bug Australis, in viciniis pag. Sebino 12—15 km austro-orientaliter versus ad opp. Odessa Nova, steppa lapidosa, 10 VI 1984, N 1890, D. Geltman, V. Dorofeev, N. Medvedeva (*LE*, cum isotypo). — [УРСР, Миколаївська обл.] Левый берег р. Южный Буг в окр. сел. Себино, 12—15 км к ю.-в. от г. Новая Одесса, каменистая степь, 10 VI 1984, N 1890, Д.В. Гельтман, В.М. Дорофеев, Н.А. Медведева (*LE*, с изотипами)».

Тип: «Николаевская обл., левый берег р. Ю. Буг в окр. д. Себино (12—15 км к ю.-в. от г. Новая Одесса). Каменистые степные участки, 10 VI 1984, N 1890, Д.В. Гельтман, В.М. Дорофеев, Н.А. Медведева» (*LE* s.n. — holotypus, isotypi).

5. *Taraxacum klokovii* Litvinenko, 1935, Учен. зап. Харків. ун-ту. 2—3: 150, рис. на с. 151; Шишк. 1964, Фл. СССР **29**: 476; Котов, 1965, Фл. УРСР **12**: 281, рис. 61; Richards a. Sell, 1976, Fl. Europ. **4**: 335; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР **8**: 83.

За протоологом: «Izjum, prov. Charkov. 10 V 1932. Herb. In-ti Bot. Univers. Charkov — м. Ізюм, Харківської області, УРСР. Вогкі засолені луки в заплаві р. Південного Дінця. 10 V 1932 р. (!). Гербарій Харківського науково-дослідного Інституту Ботаніки — Харківського Державного Університету».

Тип: «Солонцы луговые, окр. х. Верхн[няя] Дуванка, СВ Купянский у., 01 IX 1915, М. Клоков» (*KW* 094693 — neotypus: N. Shiyan et al., hic designatus (N. Shiyan, 22.08.2011, in herb.)).

Примітка. За літературою, тип виду знаходився в колекції *KW*, ізотип — в *LE*. В результаті пошуку автентичних матеріалів *T. klokovii* Litvinenko нами було знайдено три зразки (*KW* 094693 — 094695), кожен з яких містив нотатку: «*T. klokovii* Litvinenko, 13 XI 1958,

І. Литвиненко». За відсутності інших автентичних зразків цього виду, зразок *KW* 094693 із трьома непошкодженими рослинами на ньому був обраний нами за неотип.

6. *Taraxacum neosivaschicum* Tzvelev, 1986, *Новости сист. высш. раст.* **23**: 259; Цвелев, 1989, *Фл. европ. ч. СССР* **8**: 83.

За протологом: «Prov. Cherson, distr. Geniczesk, ad ripam borealem Sivash, insula Kujuk-Tuk, 23 IV 1934, coll. ign. (*LE*, cum isotypo). — Херсонская обл., Генический р-н, у сев. берега Сиваша, о. Куюк-Тук, 23 IV 1934, coll. неизв. (*LE*, с изотипом)».

Тип: «Днепропетровская обл., Генический р-н, сев. берег Сиваша, о. Куюк-Тук, плакор, 23 IV 1934, Ф. Попович» (*LE* s.n. — holotypus, isotypus).

Примітка. Невідповідність між протологом і даними етикетки зразка (не збігаються назви областей України) пов'язана зі змінами адміністративно-територіального устрою, що відбулися з моменту збору зразка (1934 р.) до опису (1986 р.) наведеного вище виду.

7. *Taraxacum pineticola* Klokov, 1954, *Ботан. мат-лы (Ленинград)* **16**: 367; Клоков, 1950, *Визн. росл. УРСР*: 593, descr. ross.; Шишк., 1964, *Фл. СССР* **29**: 499; Котов, 1965, *Фл. УРСР* **12**: 287; Richards, Sell, 1976, *Fl. Europ.* **4**: 339, pro syn. *T. proximum* (Dahlst.) Dahlst.; Цвелев, 1989, *Фл. европ. ч. СССР* **8**: 105, pro syn. *T. proximum* (Dahlst.) Dahlst.

За протологом: «RSS Ucr., dit. Charcoviensis, in pineto prope pag. Zadonetzkiye chutora, 03 VI 1941, V. Kindjak. In Herbario Inst. Botan. nom. V. Komarovii Ac. Sci. URSS (Leningrad) conservatur. — УССР, Харьковская обл., Задонецкие хутора, бор, 03 VI 1941, В. Киндяк. Хранится в Гербарии Ботанического института им. В.Л. Комарова АН СССР (Ленинград)».

Тип: «Турис! УССР, Харьковская обл., Змиевский р-н, бор по р. Донцу в районе Задонецких хуторов. 03 VI 1941, [В.] Киндяк» (*LE* — holotypus, isotypus).

8. *Taraxacum pobedimoviae* Schischk., 1964, *Фл. СССР* **29**: 744, 531; Цвелев, 1989, *Фл. европ. ч. СССР* **8**: 112.

За протологом: «Viciniaе opp. Sebastopolis, sinus Kamyshevaja, in abruptis argilloso-calcareis, apud mare, 25 VIII 1962, n 484, E. Pobedimova et V. Gladkova; in Herb. Inst. Bot. Ac. Ac. URSS in Leningrad conservatur. — Окрестности г. Севастополя, бухта Камышевая, на глинисто-известняковом обрыве к морю, 25 VIII 1962, n 484, E. Победимова и В. Гладкова [Тип в Ленинграде]».

Тип: «Крым. Бухта Камышевая, на глинисто-известняковом обрыве к морю, окрестности г. Севастополя. 25 VIII 1962, n 484, E. Победимова и В. Гладкова» (*LE* s.n. — holotypus).

9. *Taraxacum pseudomurbeckianum* Tzvelev, 1986, *Новости сист. высш. раст.* **23**: 257; Цвелев, 1989, *Фл. европ. ч. СССР* **8**: 83.

За протологом: «Tauria, vallis Baidarica, in viciniis pag. Orliinoje, pratum humidum ad ripam rivuli, 12 V 1984, № 125, N. Tzvelev, D. Geltman, N. Medvedeva, G. Mustafina (*LE*, cum 2 isotypis). — Крым, Байдарская долина, в окр. сел. Орлиное, сырой луг у берега ручья, 12 V 1984, № 125, Н.Н. Цвелев, Д.В. Гельтман, Н.А. Медведева, Г.В. Мустафина (*LE*, с 2 изотипами)».

Тип: «Крым, Байдарская долина, окрестности с. Орлиное, сырой луг у берега ручья между сел. Орлиное и Тылове, 12 V 1984, № 125, Н.Н. Цвелев, Д.В. Гельтман, Н.А. Медведева, Г.В. Мустафина» (*LE* s.n. — holotypus, isotypī, paratypī).

10. *Taraxacum tauricum* Kotov, 1964, Шишк., Фл. СССР 29: 736, 499; Котов, 1965, Фл. УРСР, 12: 286; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР 8: 111.

За протологом: «*Tauria*, distr. Sudak, Karadag, Mons Sanctus «*Svjataja*» dictus, 24 V 1941, М. Котов; in Herb. Inst. Bot. Ac. Sc. Ucrainiae Kioviae conservatur. — Крым, Карадаг, Святая гора, 24 V 1941, М. Котов. [Тип] в Киеве».

Тип: «Крым, Судакский р-н, Карадаг, Святая гора, каменистый склон на высоте 300 м, 24 V 1941, М. Котов» (*KW*006449 — holotypus).

TRAGOPOGON L.

11. *Tragopogon artemczukii* Klokov, 1965, Фл. УРСР 12: 565, 233, рис. 46; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР 8: 52, pro syn. *T. ucrainicus* Artemcz.

За протологом: «RSS Ucr., ditio Kioviensis, districtus Beresaniensis, in prato prope pag. Vakumivka, 23 VII 1930, G. Czornogolovko. Kioviae conservatur».

Тип: «Київська обл., Березанський р-н, лука коло Бакумовки, 23 VII 1930, Г. Черноголовко» (*KW*006450 — holotypus; *KW*006451 — isotypus).

Примітка: На зразку *KW*006450 містяться ще дві етикетки: польова, з текстом, аналогічним до наведеного, та детермінанта, на якій зазначено: «*Tragopogon artemczukii* Klok. Turus! 15 II 1954, М. Klokov».

12. *Tragopogon borysthenicus* Artemcz., 1937, Тр. Наук.-досл. інст. ботан. Харків. ун-ту, 2: 47, рис. 5; Борис., 1964, Фл. СССР 29: 174; Клоков, 1965, Фл. УРСР 12: 235; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР 8: 51; С. Regel, 1937, Scripta Horti Bot. Univ. (Kaunas) 5: 41, pro syn. *T. brevirostris* DC. subsp. *borysthenicus* (Artemcz.) С. Regel.

За протологом: «Ucr.S.S.R., проп. Cherson, prope pagum Tzurjura, in arenosis ad pinetum, 19 VII 1934, I. Procudin. Charjkov. Herb. Univ. Civ. — Ок. с. Цюрюпи. Піскові кучугури біля соснового лісу. 19 VIII 1934, Ю. Прокудин».

Тип. «Херсонщина. Цюрюпинський р-н., с. Цюрюпинське. Піскові кучугури біля бору. 19 VIII 1934, Ю.Прокудін» (*СWU*s.n. — holotypus, isotypī, paratypī; *KW*006452 — paratypus (N. Shiyan, 18.08.2011, in herb.).

Примітка: У 1995 р. А. Чечуров, імовірно через недоступність для дослідження харківських колекцій, обирає за лектотип *Tragopogon borysthenicus* Artemcz. зразок *KW*006452: «Distr. Cherson. Коса Джарилгач, N.S. профіль через західний колодязь коси, 35 км на північ від берега Чорного моря, злегка хвиляста піскова рівнина, № 248, 06 VII 1929, П. Давидич, Н. Шостенко», наведений у протолозі серед досліджених зразків. Оскільки тип, ізотопи та паратити цього таксона знайдені в *СWU*, то, виходячи з протологу, даний зразок є паратипом.

13. *Tragopogon dasyrhynchus* Artemcz., 1937, Тр. Наук.-досл. інст. ботан. Харків. ун-ту, 2: 42, рис. 4; Борис., 1964, Фл. СССР 29: 165; I. Richards. 1976, Fl. Europ. 4: 324; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР 8: 50; Kuth., 1953, Зам. сист. геогр. раст. (Тбилиси), 17: 4, pro syn. *T. daghestanicus* (Artemcz.) Kuth.

За протологом: «Укр. S.S.R. Prov. Donetzica, distr. Rovenjki, steppa Provalje, 13 VIII 1934, I. Artemczuk. — Донбас, Ровенецький район. Провальська цілина. Середній східний схил рогу балки Провальської між балками: Козиною та Ковалевою. 13 VII 1934, I.В. Артемчук (ХДУ)».

Тип: [друкована етикетка] «Н.К.О. — У.С.Р.Р. Харківська крайова комісія охорони пам'яток природи та культури. E. Lavrenko. G. Dochman. S. Illiczevskij. I. Zoz. A. Alekseev. Flora regionis stepposae et substepposae Ucrainiae orientalis. *Tragopogon brevirostris* DC. Distr. Starobjelisa, Деркульская целина. Склони яра Соляного, проти хутора Завода, 23 VI 1927, E. Лавренко, И. Зоз» (*KW*006453 — lectotypus: A. Czeczurov ex N. Shiyan et al., hic designatus (A.V. Czeczurov, 23.06.1995, in herb.); *KW*094229, 094230 — paratypi (N. Shiyan, 18.08.2011, in herb.)).

Примітка. Як і в попередньому випадку, А. Чечуров за лектотип *Tragopogon dasyrhynchus* Artemcz. обрав зразок, згаданий у протолозі серед specimina examinata за № 9. У гербарії *KW* зберігаються ще два паратипи, які в протолозі згадані за № 2 («Донбас, Макиївський р-н, с. Нижня Кринка, радгосп «Шахтар», байрачний ліс, 28 VI 1932, А. Олексійв», *KW*094230) та № 8 ([друкована етикетка] «Н.К.О. — У.С.Р.Р. Харківська крайова комісія охорони пам'яток природи та культури. E. Lavrenko. G. Dochman. S. Illiczevskij. I. Zoz. A. Alekseev. Flora regionis stepposae et substepposae Ucrainiae orientalis. Distr. Starobjelsk, Стрелецкая целина, у «Одной могилы» (б. Березовая и б. Колодязь), на ровном участке степи, 30 VIII 1927, И. Зоз» *KW*094229).

14. *Tragopogon donetzicus* Artemcz., 1937, Тр. Наук.-досл. ін-ту ботан. Харків. ун-ту. 2: 49, рис. 7; Борис., 1964, Фл. СССР 29: 184; Клоков, 1965, Фл. УРСР 12: 237; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР 8: 50, pro syn. *T. tanaiticus* Artemcz.; C. Regel, 1937, Scripta Horti Bot. Univ. (Kaunas) 5: 44, pro syn. *T. ruthenicus* subsp. *tanaiticus* (Artemcz.) C. Regel; I. Richards. 1976, Fl. Europ. 4: 325, pro syn. *T. ruthenicus* subsp. *tanaiticus* (Artemcz.) C. Regel; I. Richards. 1976, Bot. Journ. Linn. Soc. (London), 71: 270, pro syn. *T. ruthenicus* subsp. *tanaiticus* (Artemcz.) C. Regel; id. 1976, Fl. Europ. 4: 325, pro syn. *T. ruthenicus* subsp. *tanaiticus* (Artemcz.) C. Regel.

За протологом: «Укр. S.S.R., prov. Charcov, distr. Barvenkovo, prope p. «Illiczowka» in arenosis paleogenis, 08 VIII 1934, M.I. Oleksijenko. Charjkov. Herb. Univ. Civ. — Харківська обл., Барвенківський р-н. Радгосп «Льїчовка». Відслонення палеогенових пісків на бутрі розкритих кар'єр[ів]. 08 VIII 1934, М. Олексієнко. (ХДУ)».

Тип: «Ex herbario V.Czerniaewi, Беловодск, 1848», (*KW*006454 — lectotypus: A. Czeczurov ex N. Shiyan et al., hic designatus (A.V. Czeczurov, 23.06.1995, in herb.)).

Примітка. Зразок, обраний за лектотип, — єдиний автентик *Tragopogon donetzicus* Artemcz., відомий на сьогодні.

15. *Tragopogon dolichocarpus* Klokov, 1965, Фл. УРСР 12: 566, 236, рис. 47; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР 8: 51, pro syn. *T. borysthenicus* Artemcz.

За протологом: «RSS Ucr., ditio Odessana, districtus Beresivkiensis, prope pag. Kossivka, in littorabilibus ponticis, 25 VI 1957, Litvak. Kioviae conservatur».

Тип: «Близ с. Косовка, Одесской обл., Черноморское побережье, 25 VI 1957, Литвак» (*KW*006455 — holotypus).

Примітка. На зразку є детермінанта — «*Tragopogon dolichocarpum* Klok. Typus! 15 II 1964, M. Klokov».

16. [*Tragopogon dubius* Scop. subsp. *desertorum* (Lindem.) Tzvelev] *Tragopogon major* var. *desertorum* Lindem. 1881, Fl. Cherson. 1: 365. — *T. dubius* Scop. subsp. *desertorum* (Lindem.) Tzvelev, 1985, Новости сист. высш. раст. 22: 245; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР 8: 54. Клоков, 1950, Визн. росл. УРСР: 591, pro syn. *T. desertorum* (Lindem.) Клоков.

За протоологом: «Cherson, in desertis».

Тип: «*Tragopogon desertorum* mihi Cherson. Julio 1865 in desertis» (*LE* — lectotypus: N. Shiyan et al., hic designatus).

Примітка: За лектотип нами обрано зразок із гербарію *LE*, який зберігається в колекції Е. Траутфеттера.

17. *Tragopogon elatior* Steven, 1856, Bull. Soc. Nat. Moscou 29, 2: 407; Борис., 1964, Фл. СССР 29: 168; I. Richards. 1976, Fl. Europ. 4: 324; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР 8: 51.

За протоологом: «In montibus supra Laspi legit Compère».

Тип. Не виявлений. Імовірно, зберігається в гербарії *H*.

18. *Tragopogon leiorrhynchus* Klokov, 1965, Фл. УРСР 12: 564, 230, рис. 45; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР 8: 52, pro syn. *T. podolicus* (DC.) S. Nikit.

За протоологом: «RSS Ucr., ditio Charcoviensis, districtus Vovczankiensis, in pratis inundatis donetzicis infra fluminem Vovcza influentem, 15 VI 1938, H. Bilyk. Kioviae conservatur».

Тип: «Луки в заплаві р. Дінця, трохи нижче впадіння р. Вовчої, с. Приліпки, Вовчанського р-ну, Харківської обл. 15 VI 1938, Г. Білик» (*KW* 006456 — holotypus).

19. *Tragopogon melanantherus* Klokov, 1965, Фл. УРСР 12: 563, 226, рис. 44; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР 8: 53, pro syn. *T. orientalis* L.

За протоологом: «RSS Ucr., Kiovia, prope urbem, loco Golossejevo dicto, in querceto-carpineto, 06 VII 1952, M. Klokov. Kioviae conservatur».

Тип: «м. Київ, Лук'янівські яри, 17 VII 1919, Д. Зеров» (*KW* 094540 — lectotypus: N. Shiyan et al., hic designatus (N. Shiyan, 19.08.2011, in herb.); *KW* 094539, 094541, 094542 — paratypi: N. Shiyan, 19.08.2011, in herb.; *KW* 094537, 094538, 094546 — sp. authent.: N. Shiyan, 19.08.2011, in herb.).

Примітка. За відсутності голотипу, лектотипом обрано один із паратипів, наведених в українській частині протологу. Цей зразок, як і голотип, походить із Києва і являє собою добре збережену рослину з кошиком і плодами.

20. *Tragopogon* × *mesohalobium* Kirschner et Štěpánek, 1998, Folia Geobot. 33, 4: 411.

За протоологом: «Ukraine, Crimea, isthmus of Arabatskaya Strelka, salt meadows ca. 100 — 200 m from the Azov Sea coast, near Strelkovoje (1989 Kirschner & Štěpánek, cult. no. of root: JŠ 3500/108, *PRA*, no. det. 10923)».

Тип: голотип зберігається *PRA* (Kirschner et Štěpánek, 1998).

Примітка. Наведений таксон — гібрид *Taraxacum salsum* Kirschner & Štěpánek × *Taraxacum bessarabicum* Hand.-Mazz.

21. *Tragopogon perenne* Kirschner et Štěpánek, 1998, Folia Geobot. 33, 4: 405.

За протологом: «Ukraine, peninsula Krym (Tauria), regio Sevastopol, in valle Baidarskaya dolina: in graminosis subsalsis non procul a pago Orlineo (1989 Kirschner & Štěpánek, planta culta sub. no. JŠ 3517, a 1991 lecta, *PRA*, no. det. 8843, isotypi ibidem)».

Тип: голо- та ізотипи зберігаються в гербарії *PRA* (Kirschner et Štěpánek, 1998).

22. [*Tragopogon podolicus* (Besser ex DC.) Artemcz.] *T. brevirostris* DC. γ *podolicum* Besser ex DC. 1838, Prodr. 7: 114. — *T. podolicus* (Besser ex DC.) Artemcz. 1937, Тр. Наук.-досл. інст. ботан. Харків. ун-ту 2: 34; Борис. 1964, Фл. СССР 29: 167; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР 8: 52, pro syn. *T. podolicum* (Besser ex DC.) S. Nikit.

За протологом: «...in pratis Podoliae austr. et Chersonensis».

Тип: «*Tragopogon podolicus* Nobis! e Pod. austr. camp. Herbar. W. Besser.» (*KW* 094549 — lectotypus: A. Czczurov ex N. Shiyan et al., hic designatus (A. Czczurov, 21.06.1995, in herb); *KW* 094551 — isolectotypus (N. Shiyan, 19.08.2011, pro isolectotypus in herb), *KW* 094550 — sp. authent. (N. Shiyan, 19.08.2011, in herb.); *LE* s.n. — syntypus?).

23. *Tragopogon salsum* Kirschner et Štěpánek, 1998, Folia Geobot. 33, 4: 406.

За протологом: «Ukraine. E Crimea, isthmus of Arabatskaya Strelka, in the vicinity of Strelkovoe, 100—200 m of the Azov Sea coast (1989 Kirschner & Štěpánek, cult. no. JŠ 3497, *PRA*, no. det. ca. 500 m W of the holotype locality (1989 Kirschner & Štěpánek, cult. no. JŠ 3501, *PRA*, no. det. 8841)).

Тип: голо- та ізотипи зберігаються в гербарії *PRA* (Kirschner et Štěpánek, 1998).

24. *Tragopogon savranicus* Sobko, 1972, Укр. ботан. журн. 29, 6: 707, рис. 3; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР 8: 51.

За протологом: «RSS Ucr., ditio Odessana, distr. Savraniensis, p. Viljshanka, in arenas, 05 VIII 1971, V. Sobko (*KW*). — Одеськая обл., Савранський р-н, сел. Вільшанка, на пісках (*KW*)».

Тип: «Одеська обл., Савранський р-н, с. Вільшанка, Піски, 7 вересня 1967, В. Собко» (*KW* 006458 — neotypus: A. Czczurov ex N. Shiyan et al., hic designatus (A. Czczurov, 23. 06. 1995., in herb.); *KW* 001994 — sp. authent. (N. Shiyan, 03.11.2008, in herb.).

25. *Tragopogon tauricus* Klokov, 1965, Фл. УРСР 12: 566, 239; I. Richards. 1976, Fl. Europ. 4: 324, pro syn. *T. dubius* Scop.; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР 8: 54, pro syn. *T. dubius* Scop.

За протологом: «RSS Ucr., ditio Taurica, Tauria meridionalis, Jalta major, Hortus botanicus Nikitensis, in declivibus sponte, 23 VII 1955, M. Klokov. Kioviae conservatur».

Тип: «Крим, Ялтинський р-н, Нікітський бот. сад. [...]. Засмічені кам'янисті місця, 23 VII 1955, М. Клоков», (*KW* 077623 — lectotypus: N. Shiyan et al., hic designatus (N. Shiyan, 03.11.2008, in herb.); *KW* 077603 — isolectotypus (N. Shiyan, 03.11.2008, in herb.); *KW* 094547, 094548 — paratypi (N. Shiyan, 03.11.2008, in herb.)).

Примітка. Лектотип вибрано з невизначених гербарних матеріалів, які в колекції М. Клокова зберігалися в спільній обкладинці під загальною назвою «*Tragopogon tauricus* Klokov».

26. *Tragopogon tesquicola* Klokov, 1965, Фл. УРСР **12**: 567, 240, рис. 48; Цвелев, 1985, Новости сист. высш. раст. **22**: 245, pro syn. *T. dubius* Scop. subsp. *desertorum* (Lindem.) Tzvel.; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР **8**: 54, pro syn. *T. dubius* Scop. subsp. *desertorum* (Lindem.) Tzvel.

За протоологом: «RSS Ucr., Odessa, in declivibus littoralibus infra Hortum botanicum, 18 V 1952, M. Klokov. Kioviae conservatur».

Тип: «Измаильская обл., Тарутинский р-н, с. Лесное, л-во, лесная посадка белой акации, кв[артал] 4, 14 VI 1952, М. Котов, Г. Кузнецова» (*KW* 094697 — lectotypus: N. Shiyani et al., hic designatus (N. Shiyani, 22.08.2011, in herb.); *KW* 094696 — isolectotypus (N. Shiyani, 22.08.2011, in herb.)).

Примітка. За відсутності голотипу *T. tesquicola* Klokov. лектотипом обрано один із паратипів, наведених в українській частині протологу цього виду.

27. *Tragopogon transcarpaticus* Klokov, 1965, Фл. УРСР, **12**: 563, 224, рис. 43; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР **8**: 53, pro syn. *T. orientalis* L.

За протоологом: «RSS Ucr., ditio Transcarpatica, districtus Beregovensis, prope pag. Gatj, in prato, 16 et 17 VI 1947, H. Bilyk».

Тип: «Турпосpecies. Канава на лузі с. Гат[ь] Береговської округи Закарпатської області, 17 VI 1947, Г. Білик» (*KW* 006459 — lectotypus: N. Shiyani et al., hic designatus (N. Shiyani, 22.08.2011, in herb.); *KW* 094713 — syntypus (N. Shiyani, 22.08.2011, in herb.); *KW* 094698 — 094712 - paratypi (N. Shiyani, 22.08.2011, in herb.)).

Примітка. За лектотип було обрано один із наведених у протолозі синтипів.

28. *Tragopogon ucrainicus* Artemcz., 1937, Тр. Наук.-досл. інст. ботан. Харків. ун-ту, **2**: 38, рис. 3; Борис. 1964, Фл. СССР **29**: 173; Клоков, 1965, Фл. УРСР **12**: 234; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР **8**: 52.

За протоологом: «Ucr.S.S.R. prov. Charjkov, prope opp. Achtyrka, in arenosis fl. Vorsklo. 29 VIII 1934. I. Artemczuk. Charkov, Herb. Univ. Civ. — Харківська обл., Охтирський р-н, 4 1/2 км на захід від Охтирки. Піски біля соснових посадок. 29 VIII 1934. Артемчук (ХДУ)».

Тип: «Харьк[овская] губ., Харьковский уезд, Хорошев-Бор, 20 июня 1918, Десятова-Шостенко» (*KW* 006460 — lectotypus: V. Czeuczukov ex N. Shiyani et al., hic designatus (V. Czeuczukov, 23.06.1995, in herb.); *KW* 095004 — 095006, 095008 — paratipi (N. Shiyani, 25.08.2011, in herb.); *KW* 095007 — sp. authent. (N. Shiyani, 25.08.2011, in herb.)).

29. *Tragopogon undulatus* Jacq. 1781, Icon. Pl. Rar. **1**: 16, tab. 158; id. 1781, Misc. Austr. Bot. **2**: 317; Willd., 1803, Sp. Pl. **3**, 3: 1492; Ledeb., 1846, Fl. Ross. **2**, 2: 786, quoad pl. taur.; Цвелев, 1985, Новости сист. высш. раст. **22**: 242; Цвелев, 1989, Фл. европ. ч. СССР **8**: 51; Борис., 1964, Фл. СССР **29**: 165, pro syn. *T. dasyrhynechus* auct. non Artemcz.

За протоологом: Вид описано за садовими екземплярами без зазначення їхнього походження.

Тип. «Habitat in Europa australi» (*B-W* 14483-00 0 (Röpert, D. (Ed.) 2000- (continuously updated): Digital specimen images at the Herbarium Berlinense. — Published on the Internet <http://ww2.bgbm.org/herbarium/>(Barcode: *B-W* 14483-00 0/

ImageId: 167459) [accessed 18-Aug-11]), *B-W* 14483-01 0 (Röpert, D. (Ed.) 2000- (continuously updated): Digital specimen images at the Herbarium Berolinense. — Published on the Internet <http://ww2.bgbm.org/herbarium/> (Barcode: *B-W* 14483-01 0 / ImageId: 167475) [accessed 18-Aug-11]) — neotypus: N. Shiyan et al., hic designatus).

Примітка. Походження зразків, за якими описано *T. undulatus*, у протолозі не вказано. Вперше батьківщину цього виду було зазначено в праці К.-Л. Вільденова (Willd., 1803, 1, с., 3, 3: 1492) як «Habitat in Tauria». У гербарії К.-Л. Вільденова в Берліні (*B-W*) зберігається зразок (*B-W* 14483-00 0, *B-W* 14483-01 0), визначений як *T. undulatum*. На його обкладинці міститься етикетка: «*Tragopogon undulatum* [назва підкреслена: родова — двома, видова — однією рисою] calycibus radiatum [a...natibus], foliis intequis sublinearibus, caulinis undulatifomis, [f або s]arq rar. ib. l. n 158. Habitat in Europa australi». На картонній підкладці, над монтованою рослиною, написано — «*T. undulatum*». На зразку є етикетка К.Г. Шульца (Carl Heinrich Schultz «Bipontinus» (1805—1867)) «Herb. Willd. n. 14483. fol. 1. *Tragopogon undulatum* = *Tr. pratensis* L. fol. undulates. Schultz C.H. Bip[ontinus]». За відсутності будь-якого іншого доступного автентичного матеріалу цього виду наведений вище зразок ми пропонуємо обрати як неотип *T. undulatus*.

Крім наведених вище матеріалів, у колекції М. Клокова були знайдені зразки намічених до опису видів з околиць Коктебеля (Крим): *Taraxacum leucocarpum* Klokov, in herb. і *T. leucospermum* Klokov, in herb.

Автори висловлюють щире подяку куратору Гербарію CWU Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна кандидату біологічних наук Ю.Г. Гамулі за допомогу під час пошуку стародруків і консультації з приводу гербарних матеріалів, що зберігаються в м. Харкові.

Н.Н. Шиян, С.Л. Мосякин, Н.М. Федорончук

Институт ботаники имени Н.Г. Холодного НАН Украины, г. Киев

ТИПИФИКАЦИЯ ТАКСОНОВ СЕМЕЙСТВА *ASTERACEAE* ФЛОРЫ УКРАИНЫ: РОДЫ *TARAXACUM* Wigg. И *TRAGOPOGON* L.

В статье изложены результаты типификации видов семейства *Asteraceae* родов *Taraxacum* Wigg. и *Tragopogon* L., описанных с территории Украины. Для каждого вида указаны базиним, синонимика, протолог, номенклатурный тип и место его хранения

Ключевые слова: тип вида, голотип, лектотип, неотип, изотип, паратип, *Taraxacum*, *Tragopogon*, гербарий, KW, CWU, LE, B-W.

N.M. Shiyan, S.L. Mosyakin, M.M. Fedoronchuk

M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Science of Ukraine, Kyiv

TYPIFICATION OF TAXA OF THE FAMILY *ASTERACEAE* IN THE FLORA OF UKRAINE: GENERA *TARAXACUM* Wigg., AND *TRAGOPOGON* L.

The list of species of vascular plants of the family *Asteraceae* (genera *Taraxacum* Wigg. and *Tragopogon* L.) described from Ukraine is presented. For each species, the following data are provided: basionym; synonym, type according to the protologue, nomenclatural type and its location (herbarium).

Key words: *typus, holotypus, lectotypus, neotypus, isotypus, paratypus, Taraxacum, Tragopogon, herbarium* KW, CWU, LE, B-W.